

ОГЛЯД СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ В РУМУНІІ.

(Стаття надіслана до "У.Р.В." з Чехословаччини.)

Експеримент в політичному житті.

Цікавий експеримент проводиться зараз в політичному житті Румунії, де дрібнобуржуазна партія, партія дрібних сільських поміщиків і зажиточних селян та дрібних капіталістів і торговців міста, які мають свою назву "націонал-цараністична партія", взяла керму держави в свої руки і пробує правити нею проти лібералів, проти цих фінансових магнатів Румунії. Від кінця війни, від коли європейська політична думка почала інтересуватися Румунією, як найбільшого сусіда Рад. Союзу, пераз були ми свідками зміни кабінетів в Румунії. Приходили і другі партії до "керми", але державними ділами правила монополія "ліберальна партія" брати Братіяну. Тільки з ласки і по добрій волі лібералів міг до влади прийти Авереску так, як з ласки і по добрій волі лібералів він уступав.

Що ж маємо зараз? Ліберали уступили. Уступили прислухавшись економічною руйною держави, прислухавшись крайнім невдоволенням серед селян, робітничих мас та середнього міського населення, уступили перед загрозною революцією.

Економічне положення в післявоєнний час.

Для сьогодення й майбутнього політичного життя Румунії найбільшої ваги є той факт, що ліберали усунули від влади силою. Щоб зрозуміти упадок всемогутності ліберальної партії, потрібно хоч коротко спитися на економічному положенні, на цілому процесі розвитку економіки Румунії за післявоєнний період. Румунія є аграрною країною, якої 85% населення живе з хліборобства, і тому то в цій країні головною соціальною силою є сільське населення. В роках 1920—22, цебто в роках революційної хвилі, яка охопила майже цілу середню і західню Європу, румунська буржуазія і бізарі ї страху перед революцією, перед захопленням влади революційними робітничими масами, йдуть на всі можливі уступки у відношенню до цих мас. В селянській справі оголошується закон земельної реформи, який є може найбільш далекойдущим зі всіх законів земельної реформи, які були видані під натиском революційної хвилі в прочих капіталістичних державах. Ситуація в Румунії була тоді найбільш безпечною. Но вже в 1922 році селянство побачило, як грубо його обмануто. Зі всієї землі переданої селянам в часі революційної бурі по охайку не було осталося майже нічого. Навпаки, селянство в певних округах було присильвано платити пахтоне за роки держання землі. Спеціально подаво було обмануто селянство Бесарабії і Буковини, яке забрадо поміщицьку землю, що майже за цілий час імперіалістичної і громадської війни, яка точилася часто на територіях загандних країн, не оброблялася і в перші роки селянинови не вернулася і половина насіння, не говорючи про затрачену працю.

Політика ліхварського капіталу.

Невмиссима податкова шрубса, система вивозного і довозного цда, панування ліхварського капіталу, це головні фактори, які привели до руйні сільське господарство Румунії. Система вивозного цда мала за наслідок упадок цін на сільське господарство продукти які виробляв в ро-

ночних цін у західній Європі, в прр. 1926—28 біля 60%. Система довозного цда здорожувала неможливо промислові продукти, які особливо в роках після імперіалістичної війни були селянам так потрібні. Ціни на промислові вироби в роках 1923—26 стояли о 80% над світовими цінами. Ця економічна політика довела до того, що сьогоденні на економічних поміщиках вживають куди більше живої робочої сили, ніж машини, що означає величезний регрес у відношенні до передвоєнних часів, а селянство переходить від залізних плугів і прочого знаряддя, яке було досить поширене в краях бувшої Австрії, до деревляних.

Рационалізація сільського господарства за таких відносин не можлива, та про неї в Румунії навіть не балакається. Політику в промислі можна характеризувати таким виладком: Братіяну, власник вугільних копалень, продає правителству Братіяну вугля для державних залізниць по ціні о 60% вищій, як коштувало би в Румунії довозене вугля з Польщі або Чехословаччини, при чому треба зазначити, що румунське вугля має приблизно від 35 до 45% менше горючого матеріалу. Цим вуглям мусіла була користуватися румунська промисловість. Грошевий голод, що панує й до сьогоденні, не допускає ширшого розмаху промисловости. Потрібні гроші можна було дістати тільки від західно-європейських капіталістів.

Величезні державні дефіцити.

Фінансовий капітал в Румунії, що здебільшого є сконцентрований в руках родини Братіяну, або є від них залежний, боронився і борониться перед припливом чужого капіталу в край, монополізуючи в той спосіб право використання багатств цілого краю для своїх капіталів. Ця політика привела до занепаду вської підприємчивости, викликала глибоку кризу промисловости і привела державні фінанси до повної руйни.

Політика ліхварського капіталу.

"Національний банк" в минулому тяжко побільшив обіг грошевих банкнотів із 21,681 мільйонів левів на 21,959 мільйонів левів, не дивлячись на свій договір з державою з 1925 р., на підставі якого найвища допустима сума випущених банкнотів може внісисти 21,070 мільйонів левів.

"Національний банк" вже перетягнув встановлену границю о 889 мільйонів левів, при чому фонд на покриття довгів держави "Національним банком" зменшився о 33 млі. До того на сільське господарство продукти які виробляв в ро-

ночасно дефіцит на державних залізницях, який тільки за перших 7 місяців цього року виносисти 1,137,889,000 левів, Довги державних залізниць приватним фірмам за достачу матеріалів виносисти в часі уступлення правителства Братіяну 3½ мільярдів левів, а дефіцит держ. бюджету 6½ мільярдів левів

"Треба бути чарівником п. міністрів фінансів Поповичеві, щоби змайструвати ці трудншці", — пише кореспондент виденьської "Ді Берзе".

Вже правителство Братіяну

скоротило видатки всіх ресоронів о одну п'яту частину. Це в головних рисах образ народного господарства Румунії, яке спадщина, яку перебрало нове правителство на чолі з др. Ю. Манію.

Кріза в промислі, криза а сільському господарстві, розшаланний терор і безправство, голод і нужда серед робітничих мас, 200 тисячів безробітних, це характеристичні черти сьогоденної Румунії, яку так відважно підготовляють до війни з Радянським Союзом.

(Кінець буде.)

СТРАЙКОВА БОРОТЬБА НА ЗЕМЛЯХ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.

(Подаємо за староукраєвою пресою.)

Страйк лісових робітників в Равенці.

Страйк лісових робітників в Равенці тріває дальше. Страйкуючі не піддаються ні намовам, ні обіцянкам, ні погрозам. Страйкокоми були моментально звільдовані. Відзови, які появилися на дверях кожного страйколома, — зробила своє. Страйкокоми були виключено уведвіці. Це вихованці "Свободи", "Нов. Часу", "Неділі чи "Народноі Справи".

В селі Мриглоди зробила поліція ревізію у т. Гринька, після чого його арештовано й відставлено до Львова. Арештовано ще кілька товаришів. Страйкуючі поставили ряд домагап.

Власник лісів, князь Сапіга, готов признати всі домагап, крім визнання Професійної Спілки.

Страйкуючі держаться солідарно з твердою постановою побідити.

Страйк рілньих робітників в Любачівщині.

Вже кілька сіл Любачівщини змагаются з визиском дідичів, стаючи в страйкову боротьбу за підвищу заробітної платні рілньих та філварочних робітників. В останніх днях вибух страйк рілньих робітників в Старій Селі.

Великий страйк в Сяноці.

Від 6. листопада продовжується в Сяноці страйк в фабриці вагонів Зеленецького. Страйкуючі 1.200 робітників, які домагаються 15 проц. підвишки денної праці і 50% підвишки при акордах, значить — підвишки, які вибороли робітники фабрики тогоя Зеленецького в Краківі.

Страйк вибух проти волі пепеєвської угоди.

Страйк вибух проти волі пепеєвської угоди. Пепеєвські верховоди профсоюзів металістів навіть не повідомили сянцький відділ про краківську підвишку. Розуміється — ддятого, щоби робітники сянцької фабрики не задумали "образити" фабриканта страйком. А коли страйк вибух під проводом Профсоюзної лівци, — пепеєвці намагаються захопити його в свої руки, щоби потім його удзвити. Помагає їм в тій роботі дирекція, яка заявляє, що буде переговорювати лише з пепеєвським зарядом профкозую.

Але робітники не дали себе підвести, вибрали свій "Страй-

Ковий Комітет", в якім більшість творять клясово свідомі товариши.

Солідарним виступом змусило робітничу дирекцію признати "Страйковий Комітет", хоч з початку вона навіть не хотіла слухати про якусь підвишку. Тепер дають вже при днівках 7 проц., а при акордах 40 процентів підвишку, але загальні збори страйкуючих цю пропозицію відкинули і рішили видержати в боротьбі до побіди.

Робітництво осягнуло ще один успіх, а саме, до страйку ступили разом металіці і стюляри, хоч належать до ріжних централів.

Ддятого профсоюзна лівця рішила новести боротьбу в цілі злуки обох відділів в один союз і вибрати новий заряд.

Настрий страйкуючих бойвий, доказом чого є солідарні рішення загальних зборів.

Мидарно з твердою постановою побідити.

Страйк броварняних робітників у Львові.

Вже від довшого часу вичерпувалася терпеливість броварняних робітників у Львові. Переслідування та шикановання зі сторони власників і дирекції усилувалися зрадицькою роботою пепеєвських верховодів. Врешті дирекція дозволила собі зломити колективну умову та видалила мужа довіря т. Лотина. Робітники відповіли на цю провокацію демонстративним півгодинним страйком, а пізніше проголосили загальний страйк.

Пепеєвська зрада ступила на сторону дирекції, з якою погодилася та визвала робітників Вернути до праці.

Дирекція видалила окол 20 робітників. В їх обороні ступило робітництво, жадаючи приняття їх назад. І тут знов виказався один фронт визискувачів з соціал-угодною, яка зрадила робітничі інтереси, знизила страйк та видала робітників в руки капіталістичних реківі.

ЕЛЕКТРОБУДІВНИЦТВО В ДОНБАСІ.

Президія ВРНГ обговорилл план електрифікації Донбасу. За плинно передбачається споруудити протягом п'ятиріччя високольтне електроколье на 110,000 вольт в західному районі Донбасу. Це електроколье повинно зеднати Альмазно-Марівський, Криндачово-Чистяківський, Сталіно-Маківський та центральний (Горлівський) райони. Крім цього предбачається спорудження високольтної лінії-передачі на 110,000 вольт у північно-західному районі Донбасу, що об'єднає Лісчанський, Солянський, Константинівський і Словянський райони. Для об'єднання районів предбачається будувати електропередачу з Константиновки в Горлівку і з

потужність всіх промислових та районних електростанцій Донбасу протягом п'ятиріччя буде доведена до 460,800 кіловат проти 260,460 кіловат поточного року. На електробудівництво в Донбасі протягом п'ятиріччя передбачається витратити понад 258 мільйонів карбованців.

Президія ВРНГ визнала, що цей план електробудівництва в Донбасі є мінімальний. Використовувати Дніпрельстан на постачання Донбасові енергії ВРНГ визнає за недоцільне. Донбас належить виділити в самостійну господарську одиницю, організуючи для цього на перший час акційне товариство, а на далі — спеціальний трест.

Десятый Всеукраєвий З'їзд То-ва Українськый Робітничо-Фармерський Дім

ВІДБУДЕТЬСЯ В ДНЯХ 4., 5. І 6. ЛЮТОГО 1929 РОКУ В САЛІ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО ДОМУ У ВІННІПЕГУ НА РОЗІ ВУЛИЦЬ ПРИЧАРД І МЕКГРЕГОР.

Цим повідомляемо всі відділи й товариства Товариства Українськый Робітничо-Фармерський Дім в Канаді, що Центральний Виконавчий Комітет ТУРФДім на спільному засіданню з Центральними Комітетами Жіночої Секції й Секції Молоді в середу, 6-го грудня 1928 року ухвалив, що Десятый Всеукраєвий З'їзд ТУРФДім відбудеться в днях 4., 5. І 6. лютого у Винніпегу в салі Українського Робітничого Дому на розі вулиць причард і МекГрегор (cor. Pritchard and McGregor St., Winnipeg, Man.)

ПРОГРАМА З'їЗДУ.

1. Відкриття з'їзду.
2. Вибір верифікаційної комісії й провірення уповноважень делегатів.
3. Звіт комісії й вибір президія з'їзду.
4. Звіти: ЦВК, Ц.К. Жінсекції й Секції Молоді ТУРФДім.
5. Вибір комісії: контрольної, організаційної, освітньої, пресової, культурно-мистецької, статутної, резолюційної і скарг та осб'ів.
6. Доклади й дискусії над ними:
 - a) організаційна діяльність ТУРФДім і його секцій серед українського робітництва й фармерства в Канаді, організація нових організаційних чинників, як кооператив, кінгари, інформаційні бюра, та допомога іммігрантам, спорт і ин;
 - b) освітня діяльність ТУРФДім — ВОК, освітні курси із мільох, діточі школи, Бурса в Едмонтоні, бібліотеки, освітній фонд, звязки з освітніми інституціями на українських землях;
 - c) матеріальний та ідеологічний стан нашої преси, обслуговування нею наших організацій та українського трудового населення Канади;
 - d) культурно-мистецька діяльність — драмгуртки, хор, мандолінові та інші оркестри;
 - e) маетково-фінансовий стан Українськый Робітничий й Фармерський Дім в Канаді, всі відділи й товариства, справа сплати довгів на будинках, а окрема довгу на будинку друкарні й школи у Винніпегу, будівляння нових будинків і забезпечення будинків ТУРФДім;
 - f) переглянення й виправлення статута та евентуальні поправки а то й додатки до него;
 - g) відношення ТУРФДім до братніх робітничих та фармерських організацій, привіти, протести й осккі непередбачені порушені на з'їзді справі;
 - e) розглянення й предложення евентуальних скарг та зажалень від поодиноких відділів або членів.
7. Засідання комісії для обговорення всіх предложень і пропозицій.
8. Звіти й предложення комісії, дискусії над ними й ухвали.
9. Вибір Центрального Виконавчого Комітету й Контрольної Комісії ТУРФДім та Центрального Комітетів Жіночої Секції й Секції Молоді.
10. Закриття з'їзду.

Пояснення до програми й всякі інформації вишлемо всім відділам в обкіжниках. Закликаемо відділи вчасно приготувати до передискутовання програми й вироблення на її осб'іві пропозицій до X. З'їзду ТУРФДім.

З товариським привітмом,
За Центральний Виконавчий Комітет ТУРФДім
Т. Пилипак, голова. М. Штатувський, секр.

НОВОРІЧНІ ГАДКИ.

І нестямився — як я той новий рік проспав. Вчора жив я ще в 1928 році, устав нині рано — і вже 1929 рік! Як раз плюнути — переставлено цифру. І вже ти хоч плач, хоч скаж — 1928 рік не верне ani на одну хвилину.

Аж коло серця стиснуло. Сиджу тепер і думаю: що дав нам старий рік, а що дасть новий? Нам, організації?

Дещо дав, а дещо взяв. Робітничому Запозомогому Товариству дав 74 акри землі і два великі будинки на приют. Українським робітникам у Венкувер дав новий Укр. Роб. Дім. І робітникам у Форт В'їл'ям теж...

Дав... Знаєте, як він дає. Ще робітникам в Брендоні дав Укр. Роб. Дім. Здається невдовзі почуюмо ще про деякі злочотки наших організацій, які старий рік започаткував, але новий у него відобраз — мовлять: гони старий під тричорти, лиші й мені дещо хай і ламі.

Побачимо чи дасть.

А що старий рік взяв від нас? Ой, ой, ой! Цілий ряд фотографій переїшло перед нашими очима на сторінках нашої преси з посмертними загданками тих, що їх забрав від нас 1928 рік. Забрав і самного здрав. І ніхто йому посмертної загдки не напише.

"Зречення еп. Будки" — читаю я новорічний дарунок греко-католикам в Канаді від римо-католиків в Римі.

О! — думаю собі — католикам новий рік дав.

"Канадський Українець" причаєрив від такої несподіванки і зараз же звернувся о інформації до єпископського ординаріату". А звідтам йому: — Нічого не знаємо, не вітаємо.

А я зараз же до Інфін'юра: — Пане, товаришу, Інфін'юро! Чи не чули ви, чи не знаєте, приїде Буда до Канади, чи ні?

— Хто, хто?

— Буда, єпископ Кир Нікита, чи приїде?

— А ви що, може хочете вислати йому афідейвіта?...

І вже читає мені ріжні артикули.

— Ніякого мені афідейвіта

джерела інформації... Чи чули, чи не знаєте? — Ми не єпископська канцелярія, щоб такими справами цікавитися... Хотите шифкарти чи афідейвіта — добре, а не хочете — то гуд-бай — і замкнув телефон.

Поблагословив я його за інформацію й знову втелівся очі в "Кан. Українця". Бачу й читаю: "Дорогий Отче Генеральний Вікарій:"

Ігі, на тебе, — думаю собі. А то від коли вже й отці генералами стали?...

Читаю далі: "З огляду, що наша справа ще не вирішена, хоч з поспіхом робиться і я змушений чеканням окупаю тут і кінця".

І точка. Вже далі й не читав, а знаю хто пише. Буда — думаю собі. Глянув на підпис: "+ НИКИТА ЕПІ." Так і знав. "Змушений чеканням окупаю"... Вертаю й далі читаю, бо цікавий довідатися, де він "змушений чеканням окупаю"

"Спішу з Вічного Міста... Сиджу в колегії і чекаю на щасливий кінець".

Оттакі: "змушений чеканням окупаю... сиджу в колегії і чекаю... на щасливий кінець".

І дочекався. Хоч би не прийшлося Буді вічно тепер чеканням окупаю в вічним місті...

Бо, як читаємо у львівській газеті "Праця" — Будку усунуено, а на його місце назначено Бучка.

Ну, думаю, малий клопіт: Буда а Бучка — не велика ріжниця. Перший будкав, другий буде бучкати.

Та не довго радів я. Докімнати вбгг знайомий з листом, що його він щойно отримав із старого краю, а в тому листі — "поздоровляю".

— З чим? — питаю.

— З єпископом Галуциньським!

— З ким, з ким?

— З Галуциньським, що його вже висвечують і до Канади на єпископа призначуют.

— Ну, а Бучко!

— Ого! Вже після Бучка був отець Бон, але пішов на бом. Галуциньського матимем.

— Що-ж це за птиця?

— Ой, брате, ця галушка не з тіста зліплена. Це василіянський монах...

Знайомий сипав словами, розповідаючи мені про монаха.

а мені до голови прилізла пісня, що я її колись чув в Почаєві монахи співали в келі: Коли-б був не монах, Розірвали-б ділки в прах... Ой, жаль, ой жаль, що я монах.

Тай проспав я новий рік. Жалувати за ним? Здається, що нема потреби. Нічого не дав нам старий рік, нічого не дасть і новий. Що виберемо, те й матимем.

Он забуваю, що одного — колишнього анархіста, потім комуніста, пізніше ерудіста самостійників заступником архимандрита роблять.

Боюсь, щоб з усерддя бідацько, бючи покосни, не розбив собі лоба. Своєю думку висловив знайомому. А він мені:

— Не варта жаліти. Як розібе, нічого з того лоба не потече. Порожній він.

Куркуленко.

ВСЕСОЮЗНА НАРАДА НАРКОМЗЕМЬ.

30. листопада закінчилася в Харкові після чотирох-денні роботи четвверта всесоюзна нарада наркомземів. Підсумуючи праці наради Наркомзему УСРР. Шліхтер сказав: — "Наша нарада зібрала багато важливих справ, що ім надалі ми приділяємо як найбільше уваги. У п'ятирічному плані розвитку сільського господарства, що його нарада дуже ретельно обміркувала, полягає 4 головні завдання, а саме: поєднання соціалістичної і технічної реконструкції сільського господарства, зміцнення темпу зростання насіннової продукції, шляхи до більшого ефекту від капітальних вкладок до сільського господарства і справи районування виробництва в сільському господарстві."

Усі ці дуже важні справи були цілком висвітлені на нараді. Багато уваги нарада приділяла боротьбі з посухою, переселенню та, головному питанню — колективізації, насамперед колективізації масовій. Народа визначила, що наше завдання, не відмовляючись від старих форм колективного будівництва, перевести колективізацію сільського господарства на масовій рейки, одночасно даючи допомогу індивідуальному господарству.

Товариші! Відновляйте передплату на "Українськый Ро-

K O P A K S A F E T Y A